

Rhinolophus hipposideros
Bechstein, 1800

Ordre: QUIRÒPTERS
Família: RINOLÒFIDS

Ratpenat petit de ferradura

Dibuix del cap on s'observa amb detall l'excrecència nasal, i individu en repòs.

Autor i font: 1- Marina Miró
2- www.vleermuizen.be/KleineHoefijzerneus.html

Morfologia identificativa

És el representant més petit de la seva família a la nostra regió, amb un avantbraç de 35 a 39 mm de llargada, essent les femelles més petites que els mascles. Orelles grans amples a la base i punxegudes a l'extrem. Ferradura (excrecència nasal) amb sella estreta, i projecció superior curta i arrodonida, mes petita que la projecció inferior. La membrana alar s'insereix en el turmell. Pelatge dorsal de color bru, fosc i ventral gris clar. Joves amb el pelatge suau, de color gris fosc. En estat de repòs, pengen del sostre totalment embolcallats amb les ales. Fòrmula dentària: 1.1.2.3/2.1.3.3. Emissió ultrasònica mitjançant polsos de freqüència constant (CF) d'entre 40-69 ms de durada, i amb una freqüència de màxima energia entre els 105 i 112 Khz.

Fenologia

Els refugis de cria, sovint situats en construccions humanes, estan ocupats des de maig fins a principis d'agost. Els parts es donen generalment al mes de juny. Les femelles assoleixen la maduresa sexual al segon any de vida. És una espècie sedentària, que realitza petits desplaçament locals entre refugis de cria i d'hivernada. El ratpenat petit de ferradura pot viure fins a 20 anys, encara que la majoria d'individus no sobrepassen el seu cinquè any de vida.

Requeriments d'hàbitat

Els seus refugis es troben en construccions humanes i en cavitats naturals o artificials. Pot trobar-se en molts ambients diferents, preferentment en zones forestals properes als refugis i amb presència d'aigües superficials. Mines i galeries subterrànies (88); Coves i avencs (65.4); Ciutats, pobles, àrees industrials (86).

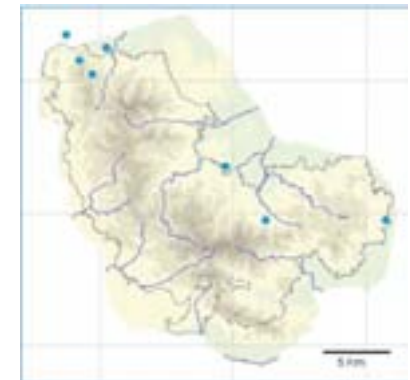
Biologia

Espècie troglòfila i gregària. A diferència de la resta de rinolòfids de la nostra regió no comparteix els refugis de cria amb altres espècies. Aquestes colònies estan formades bàsicament per femelles. Durant la hivernada no forma agregacions i tot que pot compartir el refugi amb altres ratpenats de la mateixa o d'altres espècies sempre es disposen separats. Sobrevolen el seu hàbitat de caça a poca alçada (2-5 m). Com la resta de rinolòfids pot capturar preses a sobre del substrat, sorprenent-les penjat des d'una talaia. Una gran part de la seva dieta la formen els dípters nematòcers.

Distribució a Catalunya

Mapa de cites a les Gavarres

Cites i localitats a les Gavarres

S'han observat individus aïllats entre els anys 2001-2006 a les mines de Mont-ras, i a les mines Victòria i del Nen Jesús de Celrà^{GA}. També existeixen unes poques cites de la seva presència en construccions humanes, la majoria d'elles a la perifèria de l'EIN: Can Taverner petit (Celrà)^{GA}, al Molí d'en Frigola^{NV&OG}, i a la mina del mas de la Deixesa^{GA} (Cruïlles-Monells-Sant Sadurn de l'Heura). No s'ha citat fins al moment cap localitat de cria.

Interès de l'espècie

Com passa amb la resta de quiròpters troglòfils és una espècie altament sensible a l'alteració del seu hàbitat. DH: Annexos II i IV; Berna: Annex II; CNEA: IE; Llei 12/2006: categoria C; LVE(UICN): NT.

Vulnerabilitat i factors d'amenaça

És una espècie sensible a l'alteració dels seus refugis. En aquest sentit són especialment sensibles a les visites a les cavitats o construccions on es troben els refugis de cria, en plena època reproductora. El tancament inadequat de cavitats per qüestions de seguretat també pot portar a l'abandonament dels refugis. Per altra banda, pel fet de trobar-se normalment en construccions humanes (golfes, cellers, masos abandonats...), es sensible a la restauració o rehabilitació inadequada d'edificis, o a l'enrunament dels mateixos. També és sensible als tractaments químics per combatre plagues de xilòfags de cairats, etc. Altres factors d'amenaça són la pèrdua i degradació de l'hàbitat de caça, i la disminució de la diversitat de preses deguda a l'ús de pesticides agrícoles i forestals. Existeix encara un gran buit de coneixement sobre l'espècie en l'àmbit del massís, principalment de les seves localitats de cria i del seu estatus poblacional.

Propostes de Gestió

Cal definir el seu estatus poblacional al massís, mitjançant la realització d'estudis i monitoritzacions de la comunitat de quiròpters troglòfils de les Gavarres. En aquest sentit la revisió de masos i altres construccions humanes per tal de localitzar el refugis de cria és crucial per conèixer el gruix de la població a la zona. La presència d'aquests es veu afavorida amb l'existència d'edificacions adequades per a les seves colònies de cria i per les antigues explotacions mineres del massís. S'han de protegir els principals refugis de quiròpters troglòfils coneguts al massís, independentment de si són utilitzats per a la cria, hivernada o com a refugis equinoccials. S'hauria de d'impedir l'accés de persones a les cavitats o edificis on es trobin els principals refugis de cria i hivernada, realitzant a les colònies més accessibles, tancaments adequats, que siguin permeables als quiròpters. La protecció i potenciació dels habitats d'alimentació favorables per a l'espècie en un radi d'uns 4 km al voltant dels refugis, ajudaria a mantenir una bona població.